

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 6

Fylke: Troms

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Bardu

Emne: Folkelege Måriken-

Bygdelag: ---

Oppskr. av:

instrument
John Eggem

Gard:

(adresse):

Bardu

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Da eg kjender meg lite skikke til å greie ut og svare på dette emne; men etter at eg har prøvd å få ein par skulelærarar; men når ikkje det gjikk, for eg feitte å gjøre det etter beste emne.

Da vår leygds historie ikkje går lenger attende ein til den første børselting, året 1791. Har den ikkje komme so svært mykje av gamle instrumenter, dei feitte var vel fost inn eller dei hadde dei med seg da dei flytta hit. Og ein del var vel også arveid her.

1) No vanlege instrument er Fela den som var mest brukt.

Det var den vanlege felle, flatfelle med leoge (eller leie som dei også sa), noko særskild namn på dei løuse delane ein dei vanlege som er kjend, kjender eg ikkje til.

Hardingfelle var lite brukt den første tida; men er i seinare år meir kjend, og vil sikkert ein, som spelle på den eindda.

2. Fela er idag ikkje so mykje i bruk som før; men det er mange som speller; men som dansemusikk er det no trekkspelle som rår.

3. Dei fleiste høver varl nakk instrumenta innført. Men det er fleire som har arleid seg til dóm. feler - qvitarer.

Namn på desse som er kjende:

Ola Hundberg og donan Berdvein de to var flinke til å arleide qvitarer

som var innhengt på musikkhandelen i Tromsø og sågt, ellers driv dei og med operasjonar, Ola Hundberg flytta til Hakøy Tromsø og døde der.

So har vi Eivind Nordheim, han har arleid vanlege feler og Hardingfelev.

So er det ein yngre, Heiv Vang har også arleid feler og qvitarer.

Opn. 4-5-6. Har og ikkje fullnøje kjendskap til, og vil ikkje, eller kan ikkje seia på dei.

7. Til strenger var det vel brukt so mykje den første tid som Fann, - tagel, - og mellestrenger: c.l. var vil i dei fleste høve innført; men det kjende vil vere tenkeleg at loge til nok sjolve i den første tiden.

8. Voko laigde av instrument frå det først kom i bruk her i laigda, tær og ikkje det er gjort.

9. Kopleis instrumentet ~~er~~ var brukt eller halden for og ikkje sei; men går ut frå at det var på vanleg vis her som andre stader. i den første tiden.

Andet ledede,

Brick er instrument vor no i første hove
til a "trö lida heime" og gjöre det hæng-
samt for dei sjöl og andre.

Sjölvsakt er det mest brükt til fest og
dans, til a loteka på feil eller til a
skerna dije vekk, var det ikke brükt
anna ein til d. lüren.

Sp. n. 10-11-12. Han er med lile
og ingen prov ütöle meg om; men roft
er det om det ikke er knytt til litt over-
ku her som andre stoder.

13 Som flinke felespelarar snakkes endda
i leygda av eldre folk. Som namnt. d.
Per Bolstod ein av dei beste. Karl Pjymo
med fleire. Den første er reist ut, den andre dird i Amerika.

Av yngre som lever kan nemnes:

Fuglebrigt Harvoll. Geirind Nordheim
Wilmar Melhus med fl. Disse er alle
felespelarar. Som fløyte spelar vil og
dølleg nemne: Fuglebrigt Harvoll, han
er dölleg flink og det er heller ingen
annan som har möddopp med han i
gjernod.

Av andre instrument som det spores etter
er som tidlegore nemt vanleg fell,

Hoedingfele som hovest kjent og brükes
den doygidag. Av andre er Samvoddikon

med löheng kjent og er brükt av
"skoleholder" John Stionsons i sin ei tid
da han virket som skulelærer fra 1843 til 1900,

18 Lür: Hanglür (gjastölür) er
ca. 75 cm. lang. Ein tynd alder stök, kløyvd
i to deler og ütöshole og saman bündur
med lange neverband, og müsleg

andre varianter, dei var som vanleg
rette, nokke loutt anindstykke fine og
det var ikkje.

Prillarkorn. eller "Bokkhornet" var
kjent, var vistnok ei tre flis over opninga
som laga toner. - og fingerhåla
til å variere tonen og ellers vert den
variant - ved å dekke av ein del
av lydopninga med den handa som var fri.

Vanleg fløyte var svært omtykt; men det
er skjelden nokon no som spela på den.

Münnspeil. (Munnhoye) var svært
mykje i bruk til fest og dans ei tid

Selje fløyte (eller eidje fløyte) var svært
mykje i bruk av ungdomane og er no
framlis i bruk herov.

Spikorpelle var vel også kjent for.

Andre folkelege instrumenter er ikkje
kjent og er ikkje nemnt.

Bolk. B Bjernetstrument:

I En orgel det som er i første rekke
og er fleist av, det første kirkorgel var
innført omkring 1860/70 åra.

Kyrkeorgel var innkjøpt i 1870

ellers kan nemnes quilar, Cello, Citer,
mandolin, klarinett, positiv og trekkspill
Og ikkje so få Pianoer er det idag her
i bygda.

II Dei som spela var almene bygdefolk
noko embetsfolk eller av nokon høgar
klasse, har det aldrig vore her, for dei
naturlige og geografiske forhold er slike
at det var langt ned til Nijthverodene,
av admistrasjon (styre og stoll)

III At disse instrumenta fiøte med seg
mūsikk og vaknende interesse for song
og mūsikk er sikkert nok.

Dei gamle slottene vort spela og etter
af dei lunde notane so vort det salmar
og andre songer og i all foell lunde
dei-tonefjølje. (akkompanere)

Som et døme kan nemnes. at
Loren Skatter Hindberg Bordin ^{f. 1834} (seinare
skotingsmann for Nordland) var den første
som tok til med kor song ^{omkr. 1860/70} og seinare
Loren Hilde. Kunde som dreiv anlykje med
song øvinger.

Det var i dei siste 20 åra vert i bruk
4 manuskor og 2 konmanuskor er framleis
i friske trening.

Passetane har icke kommissiter loy i
god form. Og av andre blanda
orkester har det og vert no og da.
so vi har all grunn til å sei at mūsikk.
har vi dølar vert glad i.

Som like lite prøv på dette kan nemnes
At ikkje mindre ein 5 mand av
6te Divisjons mūsikk korps i Hardrod er
frå Bordin og har stått der no ein heil
mandsaldre. ~~de~~

/.

Bolk C.

Karveinstrument og andre primitive instrument.

1 Hestskramle, eller hestskrammel er nok kjent i mange steds former det kunde vere ei bølge eller dynd med stein eller leire skramel, som man røtter og kvide på, og man spør etter djæra som kom inn på innmarka i den tid man hadde, ingen og dølge (gjøder) skriger om sine grossveller.

2 Kiikkemelle

Var som vi kjender til ein stuttstav med i bakkant, valle "ett kammerformet valle, som på hvor ende av valsen, var ein, avslingsstopp. som ei lita beffjel som dreides rundt disse toppene med ein fjöer "beffjel" og når man so slengte eller sette denne i being gjekk denne beffjela rundt denne fakkete bevalse og framkalt ein smellende lyd. man kunde vist ogsa, laga dei slik of dei drevs av vinden, det var no helst å skremme eller fjarlane fra åkeren.

3 Eller var det ogsa brukt beffjeller eller ofte brukt 2 dall. lott å bli soman for å skremme eller i djæra (Ljörn nio den gjøble kjæra i grindane på Sætra.) det var brukt den første tida; den første nødhjelp av "Deber Kulla" og gjøstargjelen inn til leid heim of Korane fram tid å komme til hjelp med løssene.

Likoso kunde man blasse fram mange i låter i naver og stia. Å gale som hauer o & l.